

(Інститут хімічних технологій Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Рубіжне)

ІНКУЛЬТУРАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ У ПРОЦЕСІ НАБУТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Показано місце і значення компетентності у процесі входження особистості у простір культури на різних площинах її існування. Акцентовано увагу на ситуативному характері компетентності та її співвідношенні з часовими і просторовими аспектами суб'єктивної реальності. Наведено та проаналізовано існуючі схеми набуття і розвитку компетентності людини, а також з'ясовано роль соціально-професійної компетентності у процесі інкультурації особистості.

У наш час становлення особистості здійснюється на тлі нестабільності соціальних процесів та зіткнення культурних парадигм, що поряд з катастрофічним впливом зростаючих потоків інформації ускладнює культурну самоідентифікацію особистості і характеризує процес її інкультурації як надзвичайно складний і внутрішньо суперечливий. У цих обставинах єдиною умовою виживання і розвитку людини є адекватне розуміння процесів, що відбуваються, бачення свого місця у суспільстві і світі, уміння і навички не просто існувати, а успішно жити, працювати, творити у складних соціальних умовах.

Актуальність проблеми місця людини у культурі завжди була, залишається і буде незаперечною. Дослідження умов і механізмів входження особистості у простір культури показують, наскільки вагома роль у цих процесах належить інкультурації індивіда, що, у свою чергу, передбачає як її необхідну умову досягнення певного рівня компетентності (культурної, соціальної, професійної, життєвої тощо).

Проблема входження особистості у культуру багатогранна і міждисциплінарна у своїй основі. Вона завжди була предметом глибокої зацікавленості науковців і дослідників: В. Біблер, П. Гуревич, М. Шелер (розгляд місця людини у культурі); А. Арнольд, Д. Белл, М. Бахтін, І. Ільїн, А. Садохін, К. Клакхон, М. Мамардашвілі, М. Херцковіц, О. Шпенглер (теоретико-методологічний аналіз феномена інкультурації особистості); А. Баранов, М. Вебер, Г. Зіммер, К. Леві-Стросс, М. Мосс, Т. Парсонс, П. Сорокін, Ю. Хабермас (сутність, принципи і умови об'єднання суб'єктів у над-персональну спільність у процесі соціокультурної взаємодії); А. Адлер, Л. Віготський, Е. Гросс, О. Леонтьєв, Д. Мацумото, А. Маслоу, К. Роджерс, С. Рубінштейн (проблеми сутності інкультурації особистості у контексті пошуків індивідуальної специфіки та психічної сутності інкультурації особистості); С. Арутюнов, Л. Бромлей, Е. Тайлор (проблеми збереження культурної традиції) тощо.

Проблема компетентності особистості привертає увагу у контексті аналізу різних аспектів проблеми людини та її буття в світі. Вона актуалізується у зв'язку з осмисленням викликів сучасної цивілізації (Г. Арндт, К.-О. Апель, Б. Вандельфельс, М. Кастельс, І. Карпенко, Ю. Павленко, Е. Тоффлер), у контексті пошуків " нової етики " (М. Конш, Е. Левінас, Г. Марсель, П. Рікер).

Філософсько-рефлексивне поле компетентності особистості формується і розвивається завдяки дослідженням її окремих різновидів – компетентності культурної (І. Бестужев-Лада, К. Ерлі, М. Розов, А. Фліер), професійної (А. Маркова, Е. Зеєр, В. Слассьонін, М. Іголкина, М. Цигульова), комунікативної (Ю. Габермас, Ю. Жуков, Л. Петровська, А. Сікурел), інформаційної (В. Акуленко, М. Дзугоева, О. Зайцева, Н. Насиров, О. Толстих), соціальної (Г. Білицька, А. Брушлинський, Н. Казарінов, О. Мачехіна, В. Цветков, Р. Ульріх) тощо.

Метою запропонованої статті є філософський аналіз феномена компетентності людини, що розглядається як умова її інкультурації.

На сучасному етапі наука розглядає культуру як творчу діяльність по перетворенню природи і суспільства, результатами якої є постійне поповнення матеріальних і духовних цінностей, вдосконалення всіх сутнісних людських сил.

Безумовно, культура – це безперервна людська діяльність, у тому числі і по перетворенню себе. Австрійський філософ Отто Вейнінгер висловлював свою культурну позицію, стверджуючи, що повноцінною у культурному відношенні може бути тільки праця над самим собою. Проте, жодна людина не працює досить для досягнення цього ідеалу. Навіть найкультурніше людина повинна прийти в жах при спогаді про те, як багато існує ще речей, про які вона і не підозрювала [1].

Дійсно, як свідчать культурологічні дослідження, інкультурація (або навчання культурі за А. Кравченко [2]), починаючись у дитинстві, відбувається впродовж усього життя в якості поступового вироблення навичок, зразків, норм поведінки, які характерні для певного типу культури, певного історичного періоду. Індивід освоює властиві культурі світобачення і поведінку, внаслідок чого формується його когнітивна, емоційна і поведінкова схожість з членами даної культури і відмінність від членів інших культур. Але Е. Соколов тлумачить інкультурацію вже як "прилучення особистості до всієї спадщини людства" [3: 120]. Тобто, уже заклалися підвалини процесу інкультурації, так би мовити, загальносвітового спрямування: знання англійської мови, уміння користуватися інформаційно-

комп'ютерними технологіями, готельним сервісом, плюс компетентність у своїй сфері діяльності – і людина не відчуває особливих проблем в будь-якому куточку світу.

Звісно, без особистості не може бути культури, бо особистість не тільки її рушійна сила і творець, а й головна мета розвитку культури, тому саме інкультурація особистості є першочергове завдання культури як "... людинотворчий процес придання людському індивіду необхідної (для її повноцінного розвитку) культурної компетентності, за допомогою засвоєння – інтеріоризації нею наявного культурного надбання і досвіду" [4: 370].

На рівні "зрілості" (за М. Херсковицем) у процесі інкультурації особистість вносить (може вносити) в культуру зміни, що сприяють її розвитку. Основна риса цього рівня – можливість для індивіда в тій чи іншій мірі приймати або відкидати те, що йому пропонується культурою, можливість дискусії і творчості, можливість свободи: "інкультурація є процес, що забезпечує відтворення "культурної людини" і містить механізм здійснення змін у культурі" [5: 65-66]. Тобто, інкультурація у період зрілості відкриває дорогу змінам, характеризується інноваційними процесами і сприяє тому, щоб стабільність не переросла в застій, а культура не лише зберігалася, а й розвивалася. Безперечно, людина в культурі виступає у двох іпостасях – як творіння культури і як її творець.

Культура розгалужена в часі і просторі, і тому умовами інкультурації особистості є її самоствердження у часі (через створення автономного культурного простору) і привласнення різних способів опанування простору, його "бачення" (бачити – значить мати можливість передбачати, ніби бігти попереду часу шляхом "читання" простору) [6]. Але найбільш важливим у цьому процесі для людини стає опанування знаннями, досвідом, нормами, вміннями для того, щоб переводити невизначеності історії в зрозумілі людині час і простір світу культури, тобто набуття нею певного рівня і якості компетентності: життєзабезпечення, особистісного розвитку, соціальної комунікації, відновлення енергетичних затрат тощо.

Компетентність як поняття – далеко не нове. Цей термін запозичено з когнітивної психології; в перекладі з латинської – *competentia* – це коло питань, у яких людина гарно обізнана, володіє відповідними знаннями і здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю область та ефективно діяти в ній.

Існує безліч окремих різновидів компетентності (побутова, професійна, соціальна тощо). Наприклад, А. Флієр виділяє "культурну компетентність", і під нею розуміє досить високу міру соціалізованості та інкультурованості індивіда. Він виділяє такі її структурні складові:

- компетентність, що виявляється у рівні повноти і свободи володіння засобами соціальної комунікації;
- компетентність щодо норм соціальної і культурної регуляції;
- компетентність щодо інституціональних норм організації суспільства;
- компетентність у питаннях короткотермінових, але гостро актуальних зразків соціальної престижності (мода, імідж, символи, соціальні статуси, інтелектуальні, художні течії і т. д.).

А. Флієр підкреслює, що культурна компетентність особистості виявляє, насамперед, міру її обізнаності з сукупним соціальним досвідом нації загалом і нормами міжлюдських стосунків, які вироблені цим досвідом [7: 240-242].

Безперечно, кожна культура – національна, етнічна, професійна, вікова, родинна – дає її носіям конкретну життєву компетентність. Наприклад, побутова, життєва компетентність задається самою культурою: всі люди їдять, працюють, кохають, але роблять це різними способами [8]. Тому будь-яка людина, в принципі, компетентна, проте якісний рівень знань, умінь, навичок, досвіду у людей різний, що виявляється у відмінності якісного рівня результатів їх діяльності (життя). Оцінка ж людини як компетентної фактично означає, що вона володіє компетентністю деякого (необхідного або достатнього) якісного рівня, що забезпечує результат діяльності, тобто рівень і якість життя. Так, використовують слово "якісний", замість слів "високоякісний", "доброякісний"; слово "культурний", замість слова "висококультурний" тощо. Неодмінно треба підкреслити, що лише будучи співвіднесеною з контекстом конкретних потреб, надій, можливостей, компетентність стає ідеєю, тобто програмою дій людини.

Велике значення у бутті людини займає саме професійна компетентність. І це зрозуміло, адже саме професія людини слугує показником ступеня її культурності, оскільки професія – це той вид трудової діяльності особистості, яким вона займається майже усе своє свідоме життя і який потребує попередньої підготовки, засвоєння культури, знань, умінь, методів тощо. Це найважливіший стимул соціального становлення і розвитку особистості, єдиний засіб самореалізації її в усіх сферах буття і свідомості та потужний інструмент прилучення до цивілізації та культури. На сьогодні ми доволі боляче відчуваємо на собі наслідки професійної некомпетентності: лавина аварій і катастроф, обумовлена людським фактором, буквально заповонила світ.

Але не тільки у сфері професійній, а і у повсякденному житті бачимо часто прояв некомпетентності людей: у побуті, стосунках тощо. З цього приводу Г. Тульчинський зазначає, що тотальна некомпетентність, яка проявляється у розгубленості перед реальними проблемами і викликами

повсякденного життя, виявляється одним із джерел агресивності і насильства у суспільстві: коли людина не знає і не розуміє, що з нею відбувається, що вона конкретно може зробити, щоб захистити себе і своїх близьких, вона стає агресивною. Тобто, насильство – це ірраціональна реакція безсилля, агресивна реакція некомпетентних [8].

Чому некомпетентність проникла майже у всі сфери життя – ще належить з'ясувати, але зрозуміло, що інтеграція у сучасне суспільство й знаходження свого місця в житті вимагають дедалі більшої компетентності від кожної людини. Професіонали або ж просто життєво компетентні особистості – це дійсно вільні люди, які знають, як ефективно розпорядитися своїм життям, знаннями, здібностями, на відміну від дилетантів.

Що ж таке компетентність і яка її роль у процесі інкультурації людини? У лекції професора Стенфордської школи бізнесу І. Стребулаєва "Чому навчають у бізнес-школі? Світовий досвід для Росії" зазначалось: "Знання самі по собі не дуже важливі. Важливе не знання, а уміння пластично його застосовувати у дуже складних динамічних ситуаціях. Для цього знання недостатньо. Що необхідно – володіти фундаментальними принципами і асоціативними зв'язками, які б дуже швидко дозволили б вам прийняти рішення у дуже складній динамічній ситуації" [9].

Зазначена точка зору узгоджується, на наш погляд, з думкою А. Хуторського. Він зазначає, що "... досвід вирішення ситуативних задач різного роду слугує центральною компонентою компетентності". Причому визначальну роль у набутті компетентності дослідник відводить досвіду особистості: "Саме досвідна діяльність, а не знання, уміння і навички (тобто, інформаційна та діяльнісна компоненти) розуміється як основна компонента у загальній моделі компетентності" [10]. Варто обов'язково додати, що компетентнісний досвід – це багатомірна, інтегральна характеристика, що сприяє соціальній і особистісній адаптації людини до навколишнього середовища: "Навчання у досвіді створює компетентність" [10].

Набуття компетентності – це довгий шлях, довжиною з життя, і на цьому шляху людина проходить стадії пізнання нового, стадії присвоєння компетентності, освоєння напрацьовань культури певної спільноти. Говорити про ті чи інші характеристики, які визначають ефективність діяльності людини (у тому числі й компетентність), можливо лише у випадку усвідомленого відношення людини до себе у контексті діяльності і її відношення до самої діяльності у цілісному контексті життя.

Згідно з теорією компетентності С. Торпі і Дж. Кліффорда [11: 26-27], наuczіння являє собою чотириохступеневий процес, що припускає перехід від несвідомої некомпетентності до несвідомої компетентності:

- 1 ступінь: неусвідомлена некомпетентність (людина некомпетентна і не усвідомлює цього);
- 2 ступінь: усвідомлена некомпетентність (людина усвідомлює, що чогось не знає або не вміє);
- 3 ступінь: усвідомлена компетентність (людина вчиться і, як наслідок, отримує усвідомлене відношення до своїх нових знань і умінь. Варто зазначити, що ця стадія характеризується активним навчанням, працею над собою. Якщо людина, займаючись якоюсь новою діяльністю почувається легко – це свідчення того, що це нове насправді відповідає її звичним паттернам. Можливо, це розширення того, що людина уже знає, але це не дає нового знання. Проявом того, що людина дійсно "росте над собою" є деякий стан розгубленості, складності, важкості придбання знань і умінь. Саме у цей момент відбувається перехід на більш якісний рівень життя, саме у такі моменти людина стає більш ефективною, більш умілою і компетентною.

- 4 ступінь: неусвідомлена компетентність (інтерналізація знань, "диво автоматизму"). На цій стадії "народжується" компетентний професіонал, якого відрізняє саме неусвідомлена компетентність, що виступає гарантом високої життєвої ефективності людини.

О. Подліняєв при дослідженні професійної компетентності зазначив нерівномірність динаміки її розвитку. Дослідник зазначає, що дисонансне зіткнення людини, що знаходиться на "етапі компетентності" з новими ситуаціями і обставинами життя може привести до кризи компетентності, що ставить людину перед вибором: повне заперечення дисонансної реальності, компромісне прийняття дисонансної реальності та реорганізація колишньої моделі поведінки. Знаходження людиною нових знань і способів діяльності, що забезпечують поступове відновлення втраченої компетентності на якісно новому рівні на "етапі реорганізації", дозволяє особистості вийти на новий виток інкультурації і знайти відчуття "компетентності" у процесі рішення різних за характером і рівнем складності завдань на "етапі стабілізації" [12].

Відповідно, зростання компетентності як умови інкультурації особистості залежить від здатності людини приймати на себе відповідальність у ситуації деонтологічного вибору, а для цього необхідне усвідомлене і відповідальне відношення людини до себе, до іншої людини, до суспільства. Тут необхідно вказати, що у теперішній час відповідальність розглядається як невід'ємна частина людської гідності (Self-esteem) у каліфорнійській психологічній школі.

Треба зазначити, що виступаючи носієм освоєної культури, особистість часто стикається з труднощами у реалізації своїх потенційних можливостей (пізнавальних, аксіологічних, художніх, комунікативних), індивідуальних прагнень тому, що, по-перше, наявний характер суспільних стосунків

не завжди створює для цього умови, обмежує або стримує її активність (соціальний фактор), по-друге, проблеми у комунікації (іноді навіть конфлікти) між людьми часто виникають тоді, коли одна людина знаходиться у стані неусвідомленої компетентності (тобто уже "забула" дані та факти, які б підтверджували її точку зору), а інша у стані неусвідомленої некомпетентності (не розуміє свого опонента, вважає, що і так усе гаразд) (людський фактор).

Повертаючись до схеми розвитку компетентності людини, треба зазначити наступне. На відміну від "квадрату розвитку компетентності" С. Торпі і Дж. Кліффорда, Д. Безуглим запропоновано схему "спірального розвитку компетентності", де показано циклічність її розвитку, що відображено у вигляді спіралі, яка розкручується, де кожний виток означає глибину усвідомлення ситуації або контексту [13]. Зміна ситуації – це зміна контексту, в якому відшліфовувались ті компетенції, у результаті яких змінилася ситуація. Але ця спіраль є такою, що розгортається в одній площині, тобто надбання компетентності у такому контексті є одномірним, плоским, і, на нашу думку, насправді є розширенням зони комфорту особистості. Вихід же людини, існуючої у реальності цивілізації у простір культури, як простір справжнього, реального людського буття, здійснюється як вихід за межі своєї зони комфорту [14: 154], як намагання особистості піднятися на собою, над ситуацією, кожен раз робити надзусилля. Саме таке надзусилля людина робить саме у момент усвідомлення своєї некомпетентності і вольового імпульсу йти далі, не зупинятися на досягнутому, не вважати себе раз і назавжди професіоналом, бо особистість у просторі культури – вічний учень, і усвідомлення цього робить її інтелігентом.

Враховуючи усе вищезазначене, можна зробити певні узагальнення: компетентність людини є складною системою, що характеризується ієрархічністю її складових – компетенцій; мінливістю і розвитком у процесі навчання та діяльності; виражається у готовності до здійснення діяльності в конкретних ситуаціях і може бути оцінена досягненням заданого результату, – а також дати визначення компетентності особистості як умови її інкультурації. Компетентність – це здатність усвідомлено, з використанням знань, умінь, навичок, досвіду та враховуючи наслідки, сприймати, відображати, оцінювати ситуацію, приймати рішення і діяти відповідно до цього рішення у часових і просторових аспектах суб'єктивної реальності.

У сучасних умовах людині практично неможливо завжди жити у зоні стійкої компетентності, бо стрімка зміна життєвих і професійних ситуацій (що обумовлено впливом величезних потоків нової інформації, невпинним розвитком надсучасних технологій тощо) вимагає від особистості постійного накопичення знань, умінь, навичок, що, у свою чергу, породжує постійне напруження, стрес, втрату сенсів та життєвих орієнтирів.

Відтак, система освіти є тим середовищем, де відбувається подальше (після родини) "плекання" особистості, здійснюється "входження" зовнішнього, соціального у внутрішнє, психічне, тобто відбувається інтерналізація основного змісту культури, її присвоєння тими, хто навчається. Як зазначає автор метафори про взаємозв'язок культури і освіти В. Сідоренко, вони спільно утворюють "велике дихання", аналогічне вдиху і видиху: "для себе" – освіта – образ культури, "для культури" воно – утворення культури, точніше, її відтворення через освіту, а "для соціуму" – це його легені. На "вдиху" освіта втягує в себе культуру, знаходячи тим самим зміст і предмет для творчого відтворення і стаючи особливою формою і образом культури. На "видиху" культура відтворюється, даючи соціуму культурну форму і дієздатність [15].

Сучасна освіта, як відомо, виконує соціальне замовлення, а, значить, намагається відповідати реаліям і вимогам сучасності. І компетентнісний підхід, що застосовується сьогодні в освітніх практиках, тому підтвердження. Як усе нове, ця освітня технологія має переваги і недоліки. На відміну від класичної знаннево-орієнтованої системи освіти компетентнісний підхід дає наступні переваги: спрямованість на результат освіти, а не на сам процес; віддання переваги пріоритету, умінню застосовувати отримані знання на практиці у різних професійних та життєвих ситуаціях, а також отримання у результаті освіти універсальних або надпредметних компетенцій, які набувають особливого значення у сучасному світі високих технологій. Але ж і його недоліки також добре відомі: зміщується центр уваги із загальногуманітарних цінностей на одномоментні потреби ринку, що, у свою чергу, формує фахівця з дуже вузьким мисленням, нездатного до довгострокового стратегічного бачення проблем і цілісності світу. Подібна вузькопрофесійна освіта є вирваною з культурного контексту, вона не тільки обмежує соціальну ефективність професії, вона навіть заважає фахівцю зрозуміти соціокультурний сенс своєї діяльності. Тобто, надбання професійної компетентності стає кінцевою метою освіти, а набір і якість компетенцій визначаються лише вимогами ринку.

Таким чином, набуття у результаті освіти лише професійної компетентності дозволяє людині ефективно діяти у межах цивілізаційного простору, але не дає можливості повноцінно увійти у простір культури. Як справедливо зазначає В. Зінченко, людина може знаходитися у культурі і залишатися поза нею, може бути таким же порожнім місцем, як для неї культура, дивитися на неї очима, що не бачать, проходити крізь неї, як крізь порожнечу, не "забруднившись" і не залишивши на ній своїх слідів [16].

І. Зимня, досліджуючи проблему формування компетентності, робить висновок, що у результаті освіти у людини повинна бути сформована певна цілісна соціально-професійна якість, що дозволяє їй успішно виконувати професійні задачі та взаємодіяти з іншими людьми, і визначає цю якість як соціально-професійну компетентність. Вона наголошує на її цілісності як людської якості, розробляє її ідеалізовану модель та співставляє із загальною культурою, бо якщо загальна культура людини – це соціально-детермінований спосіб життєдіяльності людини, то соціально-професійна компетентність є проєкцією цього способу на визначену область діяльності [17], а також перераховує її складові.

На нашу думку, набуття цієї якості дозволить людині мати не фрагментарне бачення навколишньої дійсності, а цілісне уявлення про неї, бачити її взаємозв'язки; а значить жити і працювати усвідомлено, творчо, повноцінно, а самій професійній діяльності надати "людське обличчя".

Підсумовуючи усе вищевикладене, треба зазначити, що успішність інкультурації залежить від набору, кількості і якості компетенцій людини: не тільки професійна готовність до того або іншого виду діяльності, що позиціонується як кінцева мета навчання, а й етичні норми поведінки, рівень засвоєних механізмів взаємодії з навколишньою дійсністю і система сформованих духовних цінностей, а також набута спрямованість і уміння розвивати їх згодом повинні стати результатом освітньо-культурної підготовки особистості. І саме соціально-професійна компетентність, як набута цілісна особистісна якість, покликана стати тим носієм медіаційного потенціалу, який дозволить особистості, що нею володіє, відшукати місток між професійним, соціальним і особистісним, тобто, знаходячись у просторі цивілізації, вийти у простір культури і стати її творцем і провідником для наступних поколінь, а також віднайти свої культурні й особистісні сенси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вейнингер О. Последние слова / О. Вейнингер. – Киев : Наука, 1995. – 208 с.
2. Кравченко А. Культурология / А. Кравченко. – М. : Академический Проект, 2001. – 496 с.
3. Соколов Э. В. Культурология. Очерки теории культуры / Э. В. Соколов. – М. : Наука, 1994. – 120 с.
4. Сухина І. Г. Про ціннісний зміст людинотворчої ролі культури / І. Г. Сухина // Гілея. – Київ, 2011. – Вип. 55 (№ 12). – 370 с.
5. Столяренко Л. Д. Культурология : [учебное пособие] / Столяренко Л. Д., Самыгин С. И., Сущенко Л. Г. – М. : ИКЦ "МарТ", 2006. – 352 с.
6. Культурология : [учебное пособие для студентов высших учебных заведений] / [под научн. ред. проф. Г. В. Драча]. – [изд. 8-е]. – Ростов н / Д : Феникс, 2005. – 576 с.
7. Флиер А. Я. Культурология для культурологов / А. Я. Флиер – М. : Академический проект, 2000 – 496 с.
8. Тульчинский Г. Л. Рациональность : насилие или жизненная компетентность [Электронный альманах про людину] / Г. Л. Тульчинский. – Режим доступу : <http://www.anthropolog.ru/doc/persons/tulchinskiy/toulch3>.
9. Стребулаев И. Чему учат в бизнес-школе? Мировой опыт для России : [лекция] [Электронный ресурс] / И. Стребулаев. – 31 марта 2012 г. – Режим доступу : <http://www.polit.ru/article/2012/03/20/strebulaev/#%D0%B52>.
10. Хуторской А. В. Компетентность как дидактическое понятие : содержание, структура и модели конструирования [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской, Л. Н. Хуторская. – Режим доступу : http://khutorskoy.ru/books/2008/A.V.Khutorskoy_L.N.Khutorskaya_Compent.pd.
11. Торп С. Коучинг : руководство для тренера и менеджера / С. Торп, Дж. Клиффорд. – СПб : Питер, 2004. – С. 26–27.
12. Подлиняев О. Л. Теория и практика гуманистического мировоззрения учителя на основе личностно-центрированного подхода (в системе вузовского и послевузовского образования) : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / О. Л. Подлиняев. – Хабаровск, 1999. – 36 с.
13. Безуглый Д. МКП : Магический квадрат – Колесо компетентности [Электронный ресурс] / Д. Безуглый. – Режим доступу : <http://www.system-approach.ru/2009/10/competence-wheel/>.
14. Кузьміченко І. О. Комфорт як "запобіжний клапан" цивілізації / Інна Кузьміченко // Схід. – Донецьк, 2012. – № 1 (115). – С. 153–156.
15. Сидоренко В. Ф. Образование : образ культуры / В. Ф. Сидоренко // Социально-философские проблемы образования. – М. : ИЦПУКС, 1992. – С. 86–102.
16. Зинченко В. П. Живое знание / В. П. Зинченко. – Самара : СГПУ РАО, 1998. – 185 с.
17. Зимня И. А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека / И. А. Зимня // Проф. образование. – № 2. – 2006 г. – С. 18–21.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Veininger O. Poslednie slova [Last Words] / O. Veininger. – Kiev : Nauka, 1995. – 208 s.
2. Kravchenko A. Kul'turologiia [Culturology] / A. Kravchenko. – M. : Akademicheskii Proekt, 2001. – 496 s.
3. Sokolov E. V. Kul'turologiia. Ocherki teorii kul'tury [Culturology. Outlines on Cultural Theories] / E. V. Sokolov. – M. : Nauka, 1994. – 120 s.
4. Sukhina I. G. Pro tsinnisnyi zmist liudynotvorchoi roli kul'tury [On the Axiological Content of the Human Creative Cultural Role] / I. G. Sukhina // Gileia [Gileia]. – Kyiv, 2011. – Vyp. 55 (№ 12). – 370 s.
5. Stoliarenko L. D. Kul'turologiia [Culturology] : [uchebnoe posobie] / Stoliarenko L. D., Samygin S. I., Sushchenko L. G. – M. : IKTs "MarT", 2006. – 352 s.

6. Kul'turologiia [Culturology] : [uchebnoe posobie dlia studentov vysshnykh uchebnykh zavedenii] / [pod nauchn. red. prof. G. V. Dracha]. – [izd. 8-e]. – Rostov n / D : Feniks, 2005. – 576 s.
7. Flier A. Ya. Kul'turologiia dlia kul'turologov [Culturology for Culture Specialists] / A. Ya. Flier. – M. : Akademicheskii Proekt, 2000 – 496 s.
8. Tul'chinskii G. L. Ratsional'nost' : nasilie ili zhiznennaia kompetentnost' [Rationality : the Heritage or the Life Competence] [Elektronnyi al'manakh pro liudynu] / G. L. Tul'chinskii. – Rezhym dostupu : <http://www.antropolog.ru/doc/persons/tulchinskiy/toulch3>.
9. Strebulaev I. Chemu uchat v biznes-shkole? Mirovoi opyt dlia Rossii [What does Business School Teach] : [lektsiia] [Elektronnyi resurs] / I. Strebulaev. – 31 marta 2012 g. – Rezhym dostupu : <http://www.polit.ru/article/2012/03/20/strebulaev/#%D0%B52>.
10. Khutorskoi A. V. Kompetentnost' kak didakticheskoe poniatie : sodержanie, struktura i modeli konstruirovaniia [Competence as the Didactic Notion : the Content, Structure and Constructing Models] [Elektronnyi resurs] / A. V. Khutorskoi, L. N. Khutorskaia. – Rezhym dostupu : http://khutorskoy.ru/books/2008/A.V.Khutorskoy_L.N.Khutorskaya_Comet.pdf.
11. Torp S. Kouching [Couching] : [rukovodstvo dlia trenera i menedzhera] / S. Torp, Dzh. Klifford. – SPb, "Piter", 2004. – S. 26–27.
12. Podliniaev O. L. Teoriia i praktika gumanisticheskogo mirovozzreniia uchitelia na osnove lichnostno-tsentrirrovannogo podkhoda (v sisteme vuzovskogo i poslevuzovskogo obrazovaniia) [Theory and Practice of the Teacher's Humanistic World View on the Basis of the Personally-Oriented Approach (in the System of the Institutional and Postgraduate Study)] : avtoref. dis. na soiskanie nauch. stepeni dokt. ped. nauk / O. L. Podliniaev. – Khabarovsk, 1999. – 36 s.
13. Bezuglyi D. MKP : Magicheskii kvadrat – Koleso kompetentnosti [The Magical Quadrate – the Wheel of Competence] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.system-approach.ru/2009/10/competence-wheel/>.
14. Kuz'michenko I. O. Komfort yak "zapobizhnyi klapan" tsivilizatsii [Comfort as the "Preventive Key" of the Civilization] / I. O. Kuz'michenko // Skhid [East]. – Donetsk, 2012. – № 1 (115). – S. 153–156.
15. Sidorenko V. F. Obrazovanie : obraz kul'tury / V. F. Sidorenko // Sotsial'no-filosofskie problemy obrazovaniia [Social-Philosophical Issues of Education]. – M. : IT'sPUKS, 1992. – S. 86–102.
16. Zinchenko V. P. Zhivoie znanie [True Knowledge] / V. P. Zinchenko. – Samara : SGPU RAO, 1998. – 185 s.
17. Zimniia I. A. Obshchaia kul'tura i sotsial'no-professional'naia kompetentnost' cheloveka [Common Culture and Human Social-Professional Competence] / I. A. Zimniia // Prof. obrazovanie [Professional Education]. – № 2. – 2006 g. – S. 18–21.

Матеріал надійшов до редакції 23.04. 2012 р.

Кузьмиченко И. О. Инкультурация личности в процессе приобретения компетентности.

Показаны место и значение компетентности в процессе вхождения личности в пространство культуры в различных ее плоскостях существования. Акцентируется внимание на ситуативном характере компетентности и ее соотношении с временными и пространственными аспектами субъективной реальности, а также приведены и проанализированы схемы приобретения и развития компетентности человека. Выясняется роль социально-профессиональной компетентности в процессе инкультурации личности.

Kuzmichenko I. O. The Personality's Acculturation during the Competence Acquisition.

The competence place and meaning in the process of the personality's entrance to the cultural area in its different surfaces of existence are shown. The attention is drawn on the competence situational character and its correspondence to the temporal and dimensional aspects of the subjective reality; the schemes of human competence development acquisition are given and analyzed. The role of the social professional competence in the process of the personality's acculturation is determined.